

تحریف و قرآن

کلیدواژه: تحریف، قرآن کریم.

پرسش: چطور می‌شود که در قرآن تحریفی رخ نداده باشد؛ درحالی‌که با عوض کردن مصوت‌ها در [زبان عربی](#) معنای جمله عوض می‌شود؟

پاسخ: معنای گوناگونی برای تحریف گفته شده است. علمای [اسلام](#) بر عدم وقوع [تحریف](#) به نقیصه و زیاده آن در قرآن اتفاق نظر دارند. به این معنا که نه چیزی از قرآن کاسته شده و نه چیزی از خارج به آن اضافه شده که در قرآن اصلی نبوده است. اما نسبت به کاسته یا افزوده شدن حرکات و مصوت‌ها، باید گفت که هیچ‌گونه تحریفی در حروف و مصوت‌های قرآن واقع نشده است؛ زیرا [قرائت](#) متداول امروزی همان قرائتی است که از صدر اسلام مرسوم بوده و قرائت‌های دیگر نوعی [اجتهاد](#) بوده که هیچ‌گاه متداول نشده است. به‌هرحال حتی اگر این حرف را نپذیریم، این مسلم است که قرآن اصلی یکی از همین قرائت‌های موجود است و هیچ ضرری به [جاودانگی قرآن](#) نمی‌زند.

فهرست مندرجات

- ۱- معنای تحریف
- ۱.۱ - تحریف معنوی
- ۱.۲ - کم یا زیاد شدن حروف
- ۱.۲.۱ - دیدگاه علمای شیعه
- ۱.۲.۲ - دیدگاه ائمه
- ۱.۳ - کم یا زیاد شدن کلمات
- ۱.۴ - کم یا زیاد شدن آیات
- ۱.۵ - تحریف به نقیصه و زیاده
- ۲ - تحریف در مصوت‌ها و حرکات
- ۳ - پانویس
- ۴ - منبع

معنای تحریف

تحریف معنای مختلفی دارد؛ برای روشن شدن پاسخ ابتدا به بیان هر یک از این معانی و نظرات [مسلمانان](#) پیرامون آنها می‌پردازیم:

← تحریف معنوی

تحریف معنوی آن است که آیه‌ای را آن‌چنان معنا و [تفسیر](#) کنند که خلاف مفهوم واقعی آن باشد. [۱] [مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۱، ص ۲۹، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۴.](#) بنابراین مفهوم تمام تفسیر به رأی‌ها و تأویلات نادرست و غلط که تاکنون بوده و خواهد بود، نوعی تحریف معنوی قرآن است. (کل این تقسیم‌بندی از کتاب آقای خوبی نقل شده است). [۲] [خوبی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷، ۱۹۹، نشر امید.](#)

← کم یا زیاد شدن حروف

تحریف به کم یا زیاد شدن در **حروف و حرکات** همراه با حفظ [قرآن](#) و ضایع نشدن آن. به این نحو که در خارج معلوم نباشد قرآن اصلی کدام است؛ مانند آنچه در قرائت‌های گوناگون وجود دارد. قطعاً یکی از این قرائت‌ها صحیح است و بقیه یا به قرآن چیزی را افزوده یا از آن کاسته‌اند.

[۳] [خوبی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷، ۱۹۹، نشر امید.](#)

← دیدگاه علمای شیعه

برخی **علمای شیعه** بر این عقیده‌اند که قرائت حفص از عاصم که امروزه متداول است، همان **قرائت قرآن** اصلی است که نسل به نسل و سینه به سینه نقل شده است و قرآن مرسوم و متواتر بین مردم همین قرآن است و بقیه قرائت‌ها نوعی اجتهادند [۴۱] معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۹۹ - ۴۰۰، مؤسسة النشر الاسلامی.

و اینکه این قرآن به **حفص** نسبت داده شده است نیز به این معنا نیست که حفص این‌طور خوانده و مردم از او **تبعیت** کرده‌اند؛ بلکه به این معناست که حفص از قرائت مرسوم در بین مردم تبعیت کرده است. [۴۲] معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۷۵، مؤسسة النشر الاسلامی.

← دیدگاه انمه

هم‌چنین روایاتی از **انمه** نقل شده است که قرآن «علی حرف واحد من عند الواحد» نازل شده است و این روایات اشتباه بودن دیگر قرائت‌ها و درست بودن یکی از آنها را اثبات می‌کند. [۴۳] معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۷۸، مؤسسة النشر الاسلامی.

اگر این روایات را با روایاتی که در آنها به مردم دستور داده شده است قرآن را همان‌گونه که مردم می‌خوانند بخوانید، [۴۴] معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۷۹، مؤسسة النشر الاسلامی.

ضمیمه کنیم، چنین می‌فهمیم که قرآن اصلی همان است که نزد مردم **متواتر** و مرسوم بوده است. بنابراین هیچ‌گونه تحریفی در حروف و مصوت‌های قرآن واقع نشده است.

← کم یا زیاد شدن کلمات

تحریف به معنای کم یا زیاد شدن **کلمه یا کلماتی** همراه با حفظ اصل قرآن. گفته شده است که چنین تحریفی در قرآن، در صدر اسلام واقع شده بود و گزارش‌های تاریخی بیانگر آن است؛ اما با **توحید مصاحف** عثمان این مشکل برطرف گردید. عثمان پس از **جمع‌آوری قرآن** به والیان خود دستور داد مصحف‌هایی را که مخالف مصحف جمع شده توسط او هستند، بسوزانند. (الپته مصحف عثمان بنا به عقیده **شیعه** همان قرآن مرسوم در زمان پیامبر بوده است.) بنابراین تحریف به این معنا از زمان **عثمان** به بعد عملاً منقطع شد؛ اما پیش از آن وجود داشته است. [۴۵] **خویی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷ ۱۹۹، نشر امید.**

← کم یا زیاد شدن آیات

تحریف به معنای کم یا زیاد شدن **آیه، آیات یا سوره‌ای** همراه با حفظ قرآن اصلی و اتفاق نظر نسبت به قرائت **پیامبر (ص)**؛ مانند آنچه در **بین اهل سنت** وجود دارد که برخی از آنها **بسم الله الرحمن الرحيم** ابتدای سوره‌ها را جزو وحی می‌دانند؛ درحالی‌که برخی دیگر از آنها آن را جزو **وحی** نمی‌دانند. البته همه مسلمانان بر این اتفاق نظر دارند که پیامبر قبل از هر کدام از سوره‌ها به جز **سوره توبه بسم الله** را می‌خوانده است. [۴۶] **خویی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷ ۱۹۹، نشر امید.**

← تحریف به نقیصه و زیاده

یعنی اینکه قرآنی که امروزه در دست ماست مشتمل بر همه قرآن نباشد و یا چیزی از خارج به آن اضافه شده باشد. وقوع چنین تحریفی در قرآن از سوی شیعه مورد **انکار** قرار گرفته و ادله فراوانی نیز برای آن **اقامه** شده که در جای خود آمده است. [۴۷] **خویی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۲۰۰ ۲۵۹، نشر امید.**

[۴۸] صیانه القرآن من التحریف، مجدهادی معرفت، مؤسسة النشر الاسلامی.

تحریف در مصوت‌ها و حرکات

بنابراین در زمینه مصوت‌ها و حرکات قرآن گرچه به جز **قرائت** مرسوم، قرائت‌های دیگری نیز در لایه‌های کتاب‌ها وجود دارد؛ اما آنها نوعی **اجتهاد** است و متواتر نیست و البته در بین عالمان **علوم قرآن** برای تشخیص درست یا اشتباه بودن آنها ملاک‌هایی نیز نقل شده است؛ [۴۹] معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۹۹ - ۴۰۰، مؤسسة النشر الاسلامی.

اما در صورت قبول چنین تحریفی در قرآن، باید گفت که تحریف به این معنا هیچ ضرری به جاودانگی قرآن نمی‌زند؛ زیرا قرائت اصلی نیز موجود است. آنچه مضر به **جاودانگی قرآن** است، **تحریف** به معنای زیاد شدن حروف یا کلمات یا آیاتی از خارج قرآن به آن می‌باشد که به عقیده همه **دانشمندان مسلمان** در قرآن واقع نشده است.

پانویس

۱. ↑ **مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۱، ص ۲۹، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۴.**
۲. ↑ **خویی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷ ۱۹۹، نشر امید.**

۳. [↑](#) [خوبی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷-۱۹۹، نشر امید، معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۹۹-۴۰۰، مؤسسة النشر الاسلامی.](#)
۵. [↑](#) [معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۷۵، مؤسسة النشر الاسلامی.](#)
۶. [↑](#) [معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۷۸، مؤسسة النشر الاسلامی.](#)
۷. [↑](#) [معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۷۹، مؤسسة النشر الاسلامی.](#)
۸. [↑](#) [خوبی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷-۱۹۹، نشر امید.](#)
۹. [↑](#) [خوبی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۱۹۷-۱۹۹، نشر امید.](#)
۱۰. [↑](#) [خوبی، سیدابوالقاسم، البیان فی تفسیر القرآن، ص ۲۰۰-۲۵۹، نشر امید.](#)
۱۱. [↑](#) [صیانة القرآن من التحریف، مجدهادی معرفت، مؤسسة النشر الاسلامی.](#)
۱۲. [↑](#) [معرفت، مجدهادی، تلخیص التمهید، ص ۳۹۹-۴۰۰، مؤسسة النشر الاسلامی.](#)

منبع

[بانگاه اسلام کوئست، برگرفته از مقاله «تحریف و قرآن»، تاریخ یازدلی ۱۳۹۵/۱۱/۰۷.](#)

رده‌های این صفحه : [تحریف](#) | [قرآن شناسی](#)